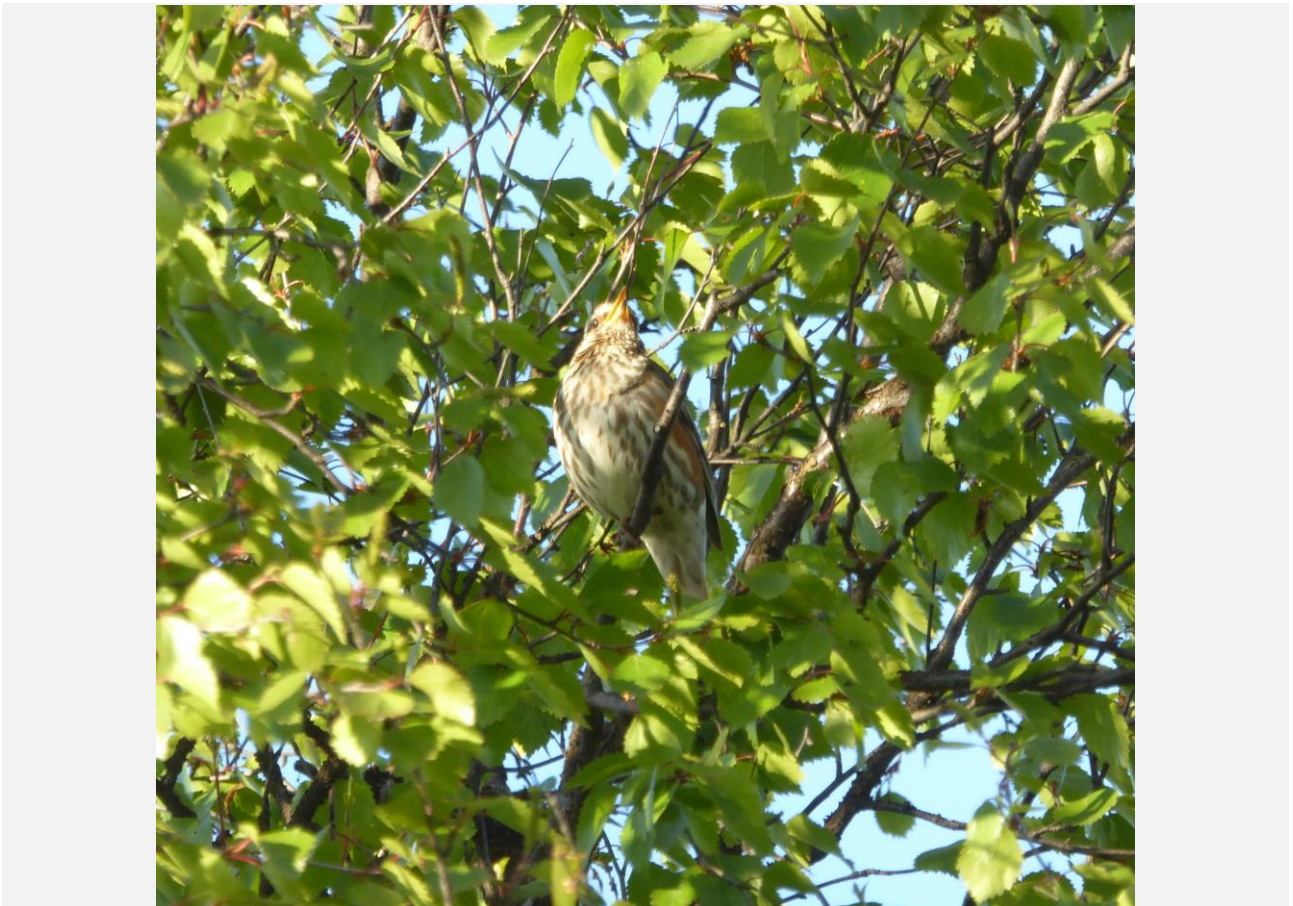

Artskyddsutredning

Detaljplaner Uppsala Spårväg, depåområde i Nántuna

Uppdrag: Artskyddsutredning Uppsala Spårväg,
depåområde, 30054703
Kund: Uppsala kommun
Datum: 2023-03-13
Upprättad av: Stefan Grundström
Kartor: Alessia Uboni
Granskad av: Kirsi Jokinen

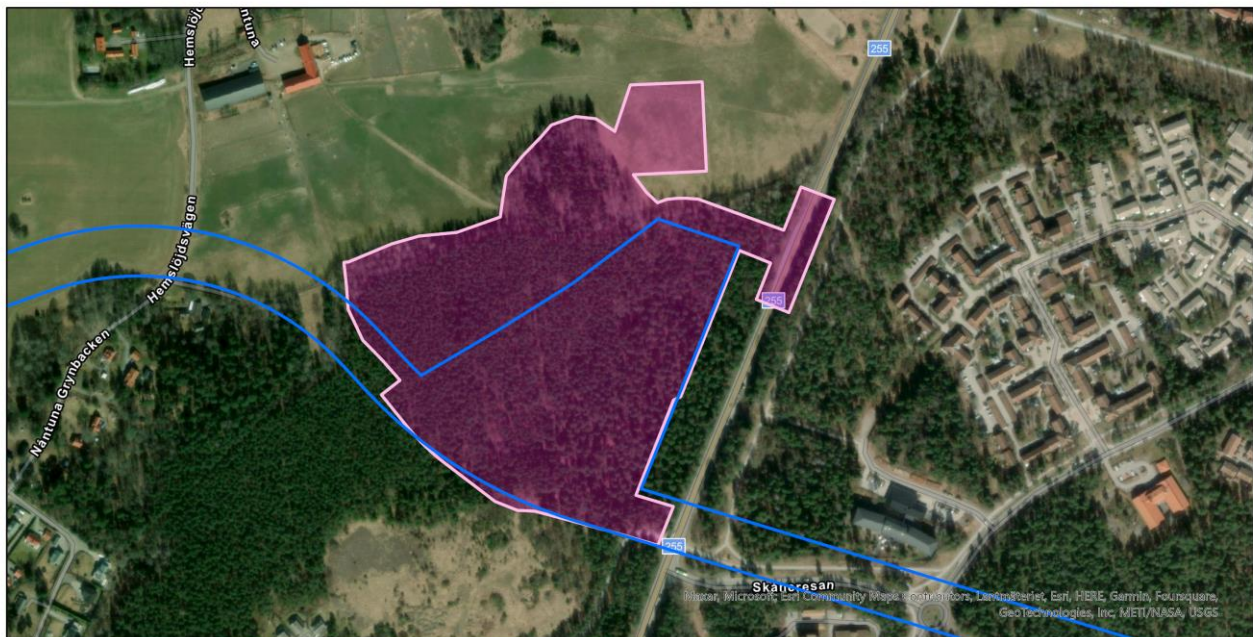
Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och avgränsning	4
1.2 Förutsättningar för naturmiljön inom planområdet	5
1.3 Rättsläget	6
2. Metodik	8
2.1 Underlag för artförekomster	8
3. Artförekomster och bedömningar	9
3.1 Kärlväxter	9
3.2 Fåglar	9
3.3 Fladdermöss.....	10
3.4 Grod- och kräldjur.....	10
3.5 Insekter.....	11
4. Skydds- och försiktighetsåtgärder för arter där förbud riskeras	13
5. Samlad bedömning	13
6. Referenser.....	14

1. Inledning

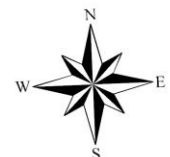
1.1 Bakgrund och avgränsning

Uppsala kommun planlägger områden för kapacitetsstark kollektivtrafik längs en cirka 16 km lång sträcka som även innehåller ett depåområde i Nåntuna, se figur 1 och figur 2. Underlaget till denna artskyddsutredning är en naturvärdesinventering och artinventeringar som gjorts inom planområdet för depån och dess närområden samt uppgifter från offentliga databaser och kartunderlag. Depåområdet inklusive planerad omgivande naturmark är ungefär 10 hektar stort och ligger i huvudsak i skogsmark.

Teckenförklaring

- Utredningskorridor
- Depåområde - plangräns

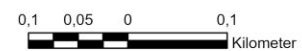
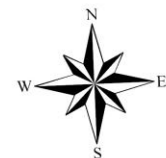

Figur 1. Depåområdet med verksamhetsområdet och omgivande naturmark på fastigheterna Nåntuna 2:39 och 3:13.

Teckenförklaring

- Utredningskorridor
- Depåområde - verksamhetsområde

Figur 2. Verksamhetsområdet inom det planerade depåområdet på fastigheterna Nåntuna 2:39 och 3:13.

1.2 Förutsättningar för naturmiljön inom planområdet

Området är bevuxet med yngre barrblandskog och tallplantage och har i Callunas naturvärdesinventering 2022 bedömts hysa visst naturvärde respektive obetydligt naturvärde. Ortofoton från 1960 och 1975 visar på att den västra delen av planområdet tidigare har varit åkermark och hagmark men att hagmarken avverkats mellan 1960 och 1975.

1.3 Rättsläget

Till stöd för tillämpningen av artskyddsförordningen (AF) finns avgöranden från EU-domstolen och vägledningshandlingar från EU-kommissionen, liksom avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen och mark- och miljödomstolarna. Härtill kommer att det i Naturvårdsverkets handbok för AF ges vägledning till hur lagstiftningen ska tillämpas. Genom åren har det således skapats en praxis för hur påverkan på arter skyddade enligt olika paragrafer i AF ska hanteras, både med avseende på kunskapskravet och hänsynsreglerna i miljöbalkens 2 kapitel. För att förbuden enligt AF ska riskera att falla ut krävs enligt nuvarande praxis att det sker en påverkan på den lokala eller nationella bevarandestatusen eller en påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen i arternas livsmiljöer. Enligt handbokens vägledande beskrivning avses med kontinuerlig ekologisk funktion den livsmiljö som finns som skydd eller födosökningsplats för en art, d.v.s. en vidare tolkning än enbart häckningsplatsen. För arter som omfattas av skyddet i 4 a § AF (markerade med N i bilaga 1 baserat på att arten finns upptagen i annex II till art- och habitatdirektivet) gäller dock ett individskydd vad gäller förbudet mot att avsiktligt fånga eller döda. Om sådan avsikt inte föreligger utlöses dock inget förbud mot att fånga eller döda individer av 4 a §-arter.

Den ändring som infördes i artskyddsförordningen 2022-10-01 innebär ett förtydligande av tidigare praxis att bedömning av risk för påverkan på fåglar enligt 4 § AF inte ska göras på individnivå. Det krävs en påverkan på förutsättningarna att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå för att förbudsbestämmelserna ska falla ut. För att göra bedömningar av vad som är tillåtet och inte behöver man känna till den aktuella artens bevarandestatus och hur åtgärden påverkar bevarandestatusen. En åtgärd som påverkar en fågelarts häckningsframgång genom att boplatsen överges eller att färre antal ungar än annars blir flygfärdiga är således inte tillåten om detta leder till att artens population minskar i området, särskilt om arten har en ogynnsam bevarandestatus och/eller vikande trend. Störningen bör alltså kopplas till den påverkan den har på artens bevarandestatus såväl för den lokala populationen som för den biogeografiska nivån i landet.

I artskyddshandboken beskrivs att en bedömning ska göras av risk för påverkan på bevarandestatus på både lokal och nationell (eg biogeografisk nivå) men det saknas tydlig praxis och vägledning över hur lokal population skall avgränsas. En bedömning får ske från fall till fall beroende på art och dess utbredningsområde, spridningsförmåga och populationsstorlek. I detta fall har vi bedömt den lokala nivån för fåglar till Uppsala kommun medan den lokala nivån för andra artgrupper är betydligt mindre.

Det finns ett krav på avsiktlighet för att förbuden i 4 § p. 1, 2 och 4, 4 a § p. 1, 2 och 3 och 7 § AF ska aktualiseras. Om skadelindringshierarkin har använts i projektet, det vill säga att lokalisering och utformning av anläggningen har anpassats för att undvika och minimera skador på naturmiljöerna samt välavvägda skyddsåtgärder vidtagits bör dödande eller störande av enstaka exemplar betraktas som oavsiktliga handlingar som inte är förbjudna jfr mål M 2724-22 (Cementa) mark-och miljödomstolen vid Nacka tingsrätts dom 2022-12-13. Ett sådant krav på avsiktlighet finns dock inte vad gäller för att skada eller förstöra 4 a §-djurens fortplantningsområden eller viloplats/växtarters naturliga utbredningsområde i naturen, d.v.s. 4 a § p. 4 AF. Om den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) i den berörda artens livsmiljö (i ett enskilt område), trots försiktighetsåtgärder, försämras – så aktualiseras förbudet i 4 a § p. 4 AF. Om det genom att vidta åtgärder för att säkerställa kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för en parningsplats eller rastplats på ett sådant sätt att sådana platser inte, vid något tillfälle, drabbas av minskad eller förlorad ekologisk funktion kan skada och således förbud

emellertid undvikas. För fåglar inträder förbud till följd av påverkan på habitat först om den berörda artens bevarandestatus riskerar att försämrats, se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2023 i mål nr M 11198-21.

Om projektet ändå inte går att utföra utan att bevarandestatusen eller den kontinuerliga ekologiska funktionen för en skyddad art påverkas, kan man söka dispens enligt 14 § AF. Om ändamålet med åtgärden är att bedömas som en tvingande orsak som har ett allt överskuggande allmänintresse föreligger dispensskäl enligt 14 § AF. EU-kommissionen har givit exempel på åtgärder som EU-kommissionen bedömt ha ett allt överskuggande allmänintresse: Motorvägskorsning i Peenedalen (Tyskland), höghastighetslinje (TGV Öst, Frankrike) och utökning av Daimler Chrysler Aerospace Airbus GmbH (Tyskland). Av domar i närtid från svenska domstolar och beslut från länsstyrelser framgår att följande bedömts utgöra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse: Cementas behov av att bryta kalksten på Gotland för cementproduktion, H2 Greens Steels uppförande av anläggning för produktion av fossilfritt stål i Boden och Volvos planerade batterifabrik i Mariestad.

Målet är dock att så långt möjligt undvika att utlösa förbud och behov att söka dispens. Så sker genom att verksamhetsutövaren undviker att skada eller döda individer samt att påverka bevarandestatus och ekologisk funktion genom att se över projektens lokalisering och göra anpassningar såsom hänsynsåtgärder och skyddsåtgärder. Om dispens ändå krävs är offentliga långsiktiga infrastrukturprojekt alltid att betrakta som ett allt överskuggande allmänintresse enligt 14 § AF och praxis.

Skyddsåtgärder som är nödvändiga för att undvika förbud för verksamheten kan i sig vara dispenspliktiga. Detta gäller exempelvis om skyddsåtgärden innebär att individer av en art ska flyttas innan verksamheten påbörjas, jfr t.ex. mark- och miljödomstolen i mål M 2724-22 (Cementa). Att söka dispens för skyddsåtgärden, istället för att söka dispens för själva verksamheten som ska genomföras, är ofta att föredra och svarar också mot skadelindringshierarkin. Det beror för det första på att genomförandet av skyddsåtgärden kan utföras så att någon negativ påverkan på de skyddade arternas gynnsamma bevarandestatus inte uppkommer. För det andra är målsättningen med genomförandet av skyddsåtgärden att något förbud för själva verksamheten, och således inte heller någon dispensplikt för själva verksamheten, därmed inte utlöses. Vid prövningen av om dispens kan meddelas för skyddsåtgärden enligt dispensmöjligheten i 14 § AF o är det viktigt att notera att det ändamål som ska prövas är ändamålet med den verksamhet som skyddsåtgärden genomförs till förmån för (verksamheten ska utgöra en tvingande orsak som har ett allt överskuggande allmänintresse), och inte ändamålet med skyddsåtgärden i sig. Den underliggande verksamheten måste alltså ha ett sådant ändamål som räknas upp i 14 § AF för att dispens för skyddsåtgärden ska kunna beviljas.

2. Metodik

lanspråktagandet av detaljplanens påverkan på de skyddade arternas bevarandestatus har bedömts samt påverkan på livsmiljöernas kontinuerliga ekologiska funktion. Huruvida detaljplanens markanvändning riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen bedöms och motiveras. Utifall försiktighets- och skyddsåtgärder krävs för att undvika att utlösa förbud, beskrivs dessa. De arter som omfattas av analysen är de som omfattas av förordningens bilaga 1 och 2. För fåglar har de arter som är prioriterade enligt Naturvårdsverkets handbok analyserats. För artnamn används Dyntaxa, svensk taxonomisk databas.

2.1 Underlag för artförekomster

Utredningen baseras i huvudsak på kunskapsunderlag som inhämtats av Calluna AB under 2021 och 2022 i form av fältinventeringar och uttag från offentliga databaser inklusive skyddsklassade uppgifter (tabell 1).

Tabell 1. Inventeringar och tidigare utredningar som använts som underlag i denna utredning.	
Författare och datum	Titel
Calluna 2022	Naturvärdesinventering – Detaljplan för spårvagnsdepå i Nånstuna
Calluna 2022	Preliminär redovisning inventering av kärllväxter
Calluna 2022	Inventering av cinnoberbagge
Calluna 2022	Inventering av övriga insekter
Calluna 2022	Inventering Fladdermöss
Calluna 2022	Habitatanalyser för tre hackspettar
Calluna 2023	Inventering av fåglar
Calluna 2023	Inventeringsrapport - groddjur

Till grund för analyserna har även uppgifter från följande källor använts:

- GIS-data insamlat av Calluna
- Artportalen
- ArtDatabankens artfaktablad
- Artskyddshandboken
- Åtgärdsprogram för skalbaggar på gammal asp (Cinnoberbagge)
- BirdLife-SOF och Artdatabanken 2019, Hur går det för Sveriges fåglar?
- Lunds universitet 2022, Övervakning av fåglarnas populationsutveckling

3. Artförekomster och bedömningar

3.1 Kärlväxter

Enligt de inventeringar och utredningar som gjorts av Calluna samt egna uttag från Artportalen förekommer inga fridlysta växtarter inom planområdet.

3.2 Fåglar

Enligt de inventeringar och utredningar som gjorts av Calluna förekommer det ett tiotal fågelarter inom utredningsområdet. Utöver detta finns det ytterligare några fynd av fåglar rapporterade till Artportalen. Fågellivet inom planområdet är trivialt med för regionen och naturtypen karakteristiska arter. Praxis är att undvika skogsavverkning under fåglarnas häckningsperiod och i detta fall innebär det tidsperioden 1 april till 15 juli. Genom att göra detta undviks risk för förbud enligt AF 4 §, p. 1 och 2. I tabell 2 beskrivs risk för påverkan på bevarandestatus (BS) och kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) enligt AF 4 § punkt 4 för de utredda fågelarter som är prioriterade enligt Naturvårdsverkets vägledning. Det är fyra prioriterade fågelarter som är påträffade inom utredningsområdet med indikationer på häckning.

Tabell 2. Häckande fågelarter som är prioriterade i Artskyddsförordningen enligt Naturvårdsverkets handbok, d.v.s. fåglar som är rödlistade i 2020 års rödlista eller minskande (M) under 20 år enligt BirdLife et al 2019, och/eller är förtecknade i Skogsstyrelsens bilaga till föreskrifter (SKSSF 2013:2) och/eller ingår i EU:s fågeldirektiv, bilaga 1, samt bedömning av påverkan och risk för förbud. Att det finns häckningar/revir inom planområdet innebär inte att hela reviren/livsmiljöerna finns där.

Art	Rödlistestatus	Övrig grund för prioritering	Bedömning av förekomst och påverkan	Risk för påverkan på BS och KEF?
Grönsångare	Nära hotad		Viss habitatförlust kommer att ske. Arten är dock ganska vanlig lokalt i Uppsala kommun. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej
Kråka	Nära hotad		Viss habitatförlust kommer att ske. Arten är dock vanlig lokalt i Uppsala kommun. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej
Kungsfågel	Livskraftig	M	Viss habitatförlust kommer att ske. Arten är dock vanlig lokalt i Uppsala kommun. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej
Rödvingetrast	Nära hotad		Viss habitatförlust kommer att ske. Arten är dock vanlig lokalt i Uppsala kommun. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej

3.3 Fladdermöss

Alla fladdermusarter i Sverige omfattas av samma generella fridlysning enligt 4 a § AF baserat på att de är förtecknade i art- och habitatdirektivets bilaga IV. Enligt 4 a § är det förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantingsområden eller viloplats. Med "skada" avses en fysisk degradering som påverkar habitatet och leder till att platsens kontinuerliga ekologiska funktion direkt eller successivt försämras i kvalitet eller kvantitet så att området tappar de egenskaper som gör det betydelsefullt för arten ifråga. Förlust av enskilda objekt så som potentiella boplatser, behöver dock inte medföra att artskyddet utlöses.

Inom det berörda planområdet har det påträffats två arter, nordfladdermus och dvärgpipistrell, baserat på Callunas inventeringar. Inventeringarna har genomförts enligt Naturvårdsverkets rekommenderade undersökningstyp för artkartering (Naturvårdsverket, 2021) med automatisk registrering av ultraljud (autoboxar) samt manuell lyssning med ultraljudsdetektor. Gemensamt för fladdermöss är att de lever i kolonier och att de är beroende av god tillgång på nattaktiva insekter. Generellt är också att boplatser utgörs av både byggnader och träd men inom detta planområde finns inte träd av sådan kvalitet att de kan utgöra boplatser enligt Callunas NVI. Områdets kontinuerliga ekologiska funktion för de berörda fladdermusarterna kommer inte att försämras av ett ianspråktagande av planområdet för ny verksamhet och inga individer kommer att skadas eller dödas.

I tabell 3 beskrivs risk för påverkan de påträffade fladdermusarterna.

Tabell 3. Fladdermusarter som är påträffade inom det berörda planområdet.

Art	Rödlistestatus	Bedömning av förekomst och påverkan	Risk för påverkan på BS och KEF?
Nordfladdermus	Nära hotad	Fynd av arten har gjorts på många ställen längs med spårvägssträckan och det är den vanligaste arten i både manuell inventering och med autoboxar. Även om arten är bedömd som nära hotad nationellt är det fortfarande en allmän art både lokalt och nationellt. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej
Dvärgpipistrell	Livskraftig	Fynd har gjorts på flera ställen längs med spårvägssträckan och det är en av de vanligaste arterna som har påträffats. Arten lever i mycket talrika kolonier. Bevarandestatusen bedöms inte påverkas. Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) bedöms kunna bibehållas trots habitatförlust.	Nej

3.4 Grod- och kräldjur

Av grod- och kräldjursarterna är det endast kopparödla som är påträffad inom det berörda området. Baserat på naturtypen är det troligt att även skogsödla förekommer där. Dessa arter är bedömda som livskraftiga vid den senaste rödlistningen och vid en översiktlig genomgång av antalet fynd i Uppsala med närmaste omgivningar framkommer att de har en god spridning och är rapporterade i stort antal de senaste 20 åren. Sammantaget bedöms inte det här området vara en viktig livsmiljö för grod- och kräldjur på grund av att våtmarker och småvatten helt saknas.

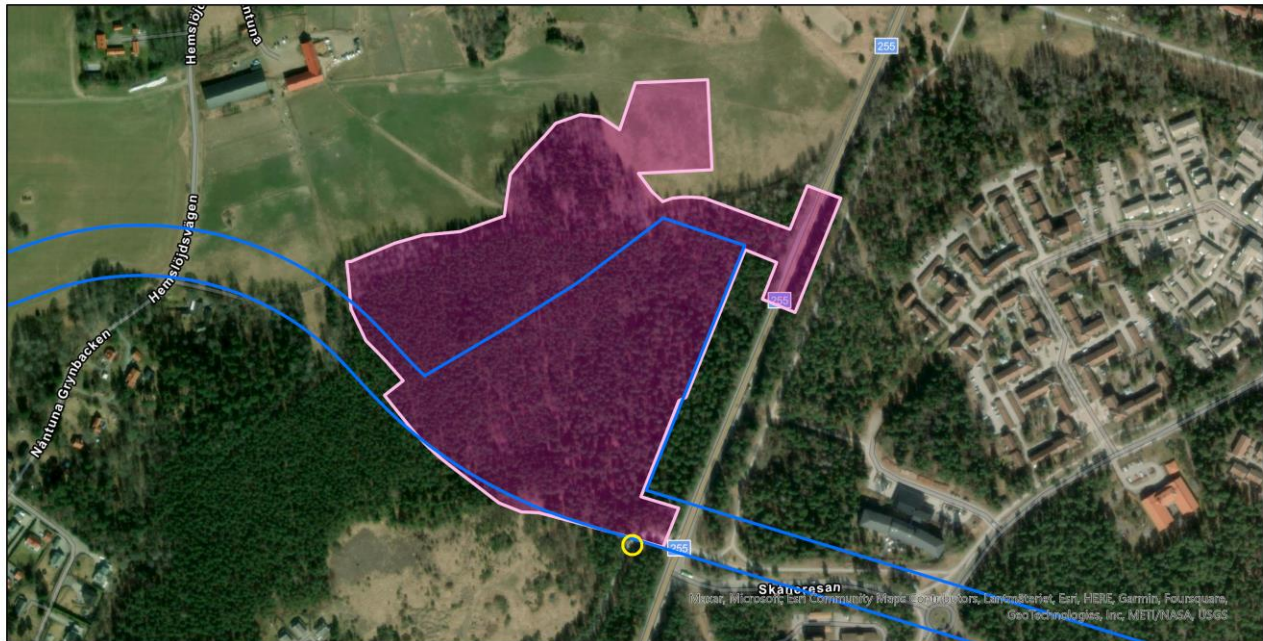
3.5 Insekter

Enligt de inventeringar och den skrivbordsstudie som utförts av Calluna är det endast cinnoberbagge som är påträffad i närheten av det här området och som omfattas av fridlysning. Fyndet ligger dock tydligt utanför planområdet för depån, se figur 3. Två rödlistade fjärilsarter (nära hotade), liten bastardsvärmare och sexfläckig bastardsvärmare, är påträffade strax söder om skogsområdet men de är helt knutna till öppna kulturmarker. Cinnoberbagge är fridlyst enligt 4 a § i artskyddsförordningen (markerad med N i bilaga 1) baserat på att den är förtecknad i art- och habitatsdirektivets annex IV. Eftersom arten är fridlyst enligt 4 § krävs det ett allt överskuggande allmänintresse för att söka dispens för åtgärder som riskerar att påverka artens lokala bevarandestatus. Cinnoberbagge är bedömd som starkt hotad i Sverige enligt den senaste rödlistningen 2020. Detta grundar sig på att en minskning av populationen pågår eller förväntas ske och att utbredningsområdet är kraftigt fragmenterat. Ett åtgärdsprogram för arten togs fram 2013. De senaste decennierna har det uppmärksamats att cinnoberbagge förekommer i de stadsnära skogarna och i parkmark i Uppsala. Larven lever där inte enbart på asp, vilket är det vanligaste värdträdet i rena skogsmiljöer, utan även på bland annat sälg, skogsalm och tall.

Cinnoberbagge är påträffad strax söder om depåområdet nära avgränsningen för spårvägsplanen, se figur 2. Skogsområdena inom verksamhetsområdet för depån, se figur 2, bedöms inte vara lämpliga miljöer för cinnoberbagge baserat på den beskrivning som finns i Callunas NVI. Det är endast i det norra brynet som det finns en del yngre sälg och asp som eventuellt kan utgöra värdträd för cinnoberbagge men det område planeras att ligga inom detaljplanens naturmark. Det förefaller inte att finnas de arter av lövträd som är möjliga livsmiljöer för cinnoberbagge inom verksamhetsområdet och de tallar som finns är alldeles för unga för att ha en lämplig barkstruktur som passar arten.

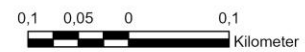
Sammantaget gör vi bedömningen att ett ianspråktagande av detaljplanen som område för spårvagnsdepå inte kommer att påverka förutsättningarna att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för cinnoberbagge och inte heller den kontinuerliga ekologiska funktionen för arten.

En försiktighetsåtgärd för att eliminera risk för påverkan för individer av cinnoberbagge bör ändå vidtas. Innan avverkning sker bör eventuella lämpliga värdträd för cinnoberbagge (asp, sälg, skogsalm) väljas ut och snitslas. Vid avverkningen ska sedan dessa eventuella trädstammar hanteras separat och läggas upp i en faunadepå på lämplig plats. Swecos bedömning är att denna åtgärd inte är dispenspliktig då det inte påträffats någon cinnoberbagge inom det berörda området och att skogsområdet inte bedöms som en lämplig livsmiljö för arten.

Teckenförklaring

- Utredningskorridor
- Depåområde - plangräns

Figur 3. Punkt inom gul ring där cinnobagge har påträffats strax utanför depåområdet.

4. Skydds- och försiktighetsåtgärder för arter där förbud riskeras

Skogsavverkning undviks under fåglarnas häckningsperiod vilket här innebär tidsperioden 1 april till 15 juli.

Som en försiktighetsåtgärd bör planområdet gås igenom före avverkning av verksamhetsområdet och de eventuella lövträd som är möjliga värdträd för cinnoberbagge bör snitslas ut för att senare kunna tas om hand som död ved i en faunadepå inom planområdet.

5. Samlad bedömning

Det skogsområde som planeras att tas i anspråk som verksamhetsområde för spårvagnsdepå utgör inte en viktig livsmiljö för någon art eller artgrupp som omfattas av fridlysningsbestämmelser och inga fynd av 4 a §-arter har skett inom planområdet. Med de föreslagna skydds- och försiktighetsåtgärderna bedöms det inte finnas någon risk för att förbuden i artskyddslagstiftningen utlöses på grund av risk för påverkan för någon art.

6. Referenser

Calluna 2022, Naturvärdesinventering – Detaljplan för spårvagnsdepå

Calluna 2022, Preliminär redovisning inventering av kärleväxter

Calluna 2022, Inventering av cinnoberbagge

Calluna 2022, Modellering av cinnoberbagge, Arbetsmaterial

Calluna 2022, Inventering av övriga insekter

Calluna 2022, Inventering Fladdermöss

Calluna 2022, Habitatanalyser för tre hackspettar

Calluna 2023, Inventering av fåglar

Artskyddsförordningen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsfordning-2007845_sfs-2007-845

EU-kommissionen 2021, Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet

Naturvårdsverket 2009, handbok för artskyddsförordningen

Artdatabanken, <https://www.artportalen.se/>

Artdatabanken, <https://artfakta.se/artbestamning>

BirdLife-SOF och Artdatabanken 2019, Hur går det för Sveriges fåglar med särskilt fokus på läget i skogen?

Skogsstyrelsen 2013, Föreskrifter – SKSFS 2013:2, bilaga 4 Prioriterade fågelarter

Lunds universitet 2022, Övervakning av fåglarnas populationsutveckling

Naturvårdsverket 2013, Åtgärdsprogram för skalbaggar på gammal asp

Naturvårdsverket 2011, Vägledning för svensk arter i habitatdirektivets bilaga 2, Cinnoberbagge